

Timski rad

|| N. Raos*

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada
Ksaverska cesta 2, p.p. 291
10 001 Zagreb

Nedavno sam bio na jednom predavanju organiziranom za najširu publiku. Dakle, profesorica Dijana Dominis Prester sa Sveučilišta u Rijeci došla je održati predavanje o pronalaženju planeta oko drugih zvijezda. Imao sam o tome priliku čuti i na Festivalu znanosti u zagrebačkom Tehničkom muzeju, a i dosta sam čitao o tim malo pa fantastičnim istraživanjima. No sada je bila riječ o nečem drugom ili – bolje reći – bila je riječ o istome, ali na drugi način. Naime, profesorica Dominis Prester sama se bavi pronalaženjem planeta izvan Sunčeva sustava. Sama? Ne, ne baš sama, nego kao članica međunarodnog tima koji okuplja tko zna koliko stotina znanstvenika i troši ne znam koliko stotina milijuna dolara.

Bilo je imponirajuće gledati i slušati predavanje jedne mlade znanstvenice, ni na polovici svoga radnog vijeka, za koju je uvodničar rekao kako već ima stotinu znanstvenih radova, od kojih barem jedan u časopisu *Nature* (to sam vidio na ekranu). Kako je to moguće? Odgovor smo čuli od nje same: danas nitko ne može ništa vrijednoga napraviti sam. A nema ni potrebe. Želja da se pokaže kako možeš nešto sam napraviti, zapravo je djetinjasta. Znaš li što je novo? Una se sama popiškala. Bravo!

Ako kažem da su naši znanstvenici djetinjasti, emotivno nezreli nisam rekao ništa što se ne bi već znalo. No svaki je čovjek djetinjast zato što i dokad mu to okolina dozvoljava. A naša mu okolina, znanstvena (a i ona druga) to dozvoljava na pretek. Dapače, u tome ga i potiče.

Naš znanstvenik ne voli raditi timski. Hoće sve sam. To znači da čim doktorira, dakle kad dobije formalnu kvalifikaciju da može samostalno raditi, odmah započinje neko svoje istraživanje, samo zato da pokaže svom bivšem voditelju da može bez njega. Štoviše, želja mu je dokazati kako mu je njegova briga samo smetala da iskaže sav sjaj svojih talenata. Primjera ima koliko hoćeš. Kolegica koja je na jedvite jade doktorirala u šezdesetoj odmah stupa u kontakt s nekom jakom glavom vani, a ona (glava, tj. onaj tko tu glavu nosi) nudi joj, ne znajući koliko ima godina, postdoktorsku stipendiju. Propala suradnja. Ili kupiš sa svojega projekta

kemikalije za kolegu (da biste nešto zajedno napravili), a on ni makac. Ima puno posla, nikako da stigne sve stići. Tipično dječje: natrpaš tanjur kolačima, koje ne možeš sve pojesti. Takvom kolegi i možebitnom suradniku ne možeš ništa. Uskratiti mu plaću ne možeš, tužiti ga za ništa ne možeš. Ulupao si novac u ništa, ali te ionako nitko za ništa ne pita. Šutiš i trpiš. Ili radiš sam.

Kada se sve svede na isti nazivnik, dolazi se do osnovnog uzroka. A on leži u rečenici iz prošlog odlomka. Riječ je dakako o novcu. Nema ozbiljnog posla bez ozbiljnog novca. Tko radi bez novca, posao shvaća kao dječju igru. Pa se onda i ponaša djetinjasto.

To je naša iluzija. Ljudi misle, opet djetinjasto, ako posljedice nisu odmah vidljive da nikad neće ni nastupiti. Tipična je u tom pogledu nebriga za vlastito zdravlje. Imam vremenog susjeda koji se smijao "strašljivcima" koji paze što i koliko jedu. Sada je izišao iz bolnice, jedva su mu život spasili, pa mu je napokon sinulo da liječnički savjeti ipak nečemu služe. Pametnom je učitelj riječ, a ludom nevolja, govoraše još stari Grci.

No kod nas riječ ne pomaže, a nevolja još nije – čini se – nastupila. Zapravo ne znam kakva bi to nevolja trebala biti da počne okupljati znanstvenike oko zajedničkih projekata. Nešto se u tom smislu napravilo. Ispunjavaju se nekakvi upitnici, no od toga slaba vajda. Malo je tko po njima dobio novac. Uostalom, postoji i institutski projekt, a plaću ti ionako nitko ne smije dirati. Za život novca imaš, a hoće li ga doteći i za rad to nije bitno. Tvoj život o tome, tvome radu ionako ne ovisi.

Takvo stanje stvari nije rezultat lijenosti, nego baš obrnuto: lijenost je posljedica takvoga stanja. Stari su Grci poznavali karakter koji su zvali "ropska duša", jer robovi su bili lijeni i ni za što nisu marili, posebice ne za svoju budućnost, jer je nisu ni imali. Čovjek koga se stalno ne potiče da radi bolje, koji za svoj rad nije adekvatno plaćen i stimuliran, vremenom će izgubiti svaki interes za njega. Postat će trom i lijen, baš kao i rob u antičkoj Grčkoj.

Eto dokle nas je dovela politika štednje. Neki misle da se može raditi bez novca. E, ne može.

* Dr. sc. Nenad Raos
e-pošta: raos@imi.hr